

בש"פ 5759/16 - מקסים מיליאבסקי נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון
בש"פ 5759/16

כבוד השופט י' עמית
מקסים מיליאבסקי

לפני:
העורר:

נ ג ד

מדינת ישראל

המשיבה:

ערר על החלטותיו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע
בתיק מ"ת 57318-02-16 שניתנו ביום 30.6.2016
וביום 21.7.2016 על ידי כבוד השופט נ' אבו טהה

כ"ט בתמוז התשע"ו (4.8.2016)

תאריך הישיבה:

עו"ד אורי בן נתן, עו"ד אלה ויינברנד
ועו"ד פולינה מלצר
עו"ד רננה לוי

בשם העורר:

בשם המשיבה:

החלטה

ערר על החלטותיו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע במ"ת 57318-02-16 מיום 30.6.2016 ומיום 21.7.2016, בגדרן הוחלט על מעצרו של העורר עד לתום ההליכים נגדו. טענותיו של העורר מכוונות בעיקרן כלפי הקביעה כי בשלב זה קיימת תשתית ראייתית מספיקה לשם מעצרו.

כתב האישום והחלטותיו של בית המשפט המחוזי

1. נגד העורר ושניים נוספים (להלן: הנאשמים) הוגש כתב אישום המייחס להם עשרות מעשים של סחיטה באיומים. על פי כתב האישום, הנאשמים קשרו קשר, ביחד עם גורמים מחו"ל (להלן: הליטאים), לסחוט את כספם של קשישים דוברי רוסית שמתגוררים בישראל. בסך הכל שלשלו הנאשמים לכיסם סכום השווה כמיליון ש"ח ב-85 מקרי סחיטה באיומים, ו-97 אירועים נוספים הסתיימו ללא הצלחה מבחינתם של הנאשמים. על פי כתב האישום, הנאשם 3 צירף אליו את הנאשם 2, הוא העורר דנן, שבתורו צירף את הנאשם 1. כתב האישום כולל גם את הנאשם 4, שהצטרף לנאשמים בשלב מאוחר ונטל חלק במספר מועט של מקרים. השיטה בה פעלו הנאשמים היתה כזו: אחד מן הליטאים היה

עמוד 1

מתקשר לקורבן הסחיטה, מציג עצמו ככזב כרופא או עורך-דין ומספר לו על תאונת דרכים שבה מעורב בן משפחתו, ואז דורש ממנו לשלם באופן מיידי סכום כסף. התשלום נדרש לצורך טיפול ב"נפגע התאונה", וכדי למנוע, כביכול, הליכים אזרחיים ופליליים נגד קרוב המשפחה של קורבן הסחיטה. במקביל, הנאשם 1 בכתב האישום הגיע לביתו של הקורבן ואסף ממנו את הסכום הנדרש.

בד בבד עם כתב האישום הוגשה בקשה להורות על מעצרם של הנאשמים עד לתום ההליכים נגדם. באי-כוח הנאשמים 1 ו-3 הסכימו לקיומה של תשתית ראיתית לחובתם (בהסתייגויות מסוימות), אך העורר טען לכרסום משמעותי בראיות הקושרות אותו למעשים המתוארים בכתב האישום. בהחלטתו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' השופט נ' אבו טהה) מיום 30.6.2016, נדחתה טענתו של העורר ונקבע כי הונחה "תשתית ראיתית לכאורית לחובת המשיבים במעשים המיוחסים להם בכתב האישום", למעט אירועים שבהם ניסיונות הסחיטה לא צלחו, שלגביהם התבססה התשתית הראיתית על מחקרי תקשורת בלבד. כמו כן נקבע כי קיימת עילה למעצרם של הנאשמים, והתבקש תסקיר מעצר בעניינו של העורר. התסקיר נשא אופי שלילי ובהעדר חלופת מעצר ראויה, הורה בית המשפט המחוזי (כב' השופטת ש' דברת) על מעצרו של העורר עד לתום ההליכים בעניינו (החלטה מיום 21.7.2016). כנגד החלטות אלה מופנה הערר שלפניי.

הערר

2. טענותיו של העורר מתמקדות בעמימות הקיימת סביב חלקו בפרשה, וזאת אף בהנחה שהוא היה מודע לפעילות העבריינית של יתר הנאשמים. על פי כתב האישום, במסגרת הקשר הוסכם כי העורר יקבל 10% מכספי הסחיטה, אלא שלא ברור מה היה תפקידו, שהרי אין חולק כי הוא לא התקשר לקשישים ולא הגיע לבתיהם לאסוף את הכסף, והליטאים הם שהפעילו באופן ישיר את הנאשם 1. הודגש כי רוב התשתית הראיתית שהונחה כלל אינה נוגעת לעורר, ולא נמצא ולו מקרה קונקרטי אחד שבו הוא שילח נאשם אחר לבצע סחיטה. העורר מבקש להשתחרר בתנאים מקלים, ולכל היותר למעצר בית בפיקוח בני משפחתו.

דיון והכרעה

3. נאחז את השור בקרניו וניגש מייד לבחון את רכיביה העיקריים של התשתית הראיתית שהונחה בעניינו של העורר, והכל כמובן כהערכה ראשונית בלבד, בהתאם לשלב המקדמי בו אנו מצויים.

הקשר בין העורר לבין הנאשמים 1 ו-3: העורר מנהל בפועל חברה בתחום הבנייה והשיפוצים, ואין חולק כי קיים קשר עסקי בינו לבין הנאשמים 1 ו-3, שפעלו עבורו כקבלני משנה. על כן, עצם העובדה שהשלושה עמדו בקשר טלפוני רציף איננה נראית רלוונטית להוכחת כתב האישום. המשיבה טענה, כי שיחות טלפון רבות בין העורר לבין הנאשמים האחרים נעשו בשעות שבהן בוצעו לכאורה מעשי הסחיטה. ככל שאכן יעלה בידי המשיבה להראות זיקה הדוקה בין מעשי הסחיטה לבין שיחות טלפון של העורר עם מי שביצע אותם בפועל, ברי כי עשויה להיות לכך משמעות ראיתית, אך בחומר המונח לפניי לא מצאתי הוכחה ברורה מעין זו.

4. שיחה מס' 66: בשלב מסוים של החקירה המשטרתית החלו האזנות סתר למכשירי הטלפון של הנאשמים. ביום

29.12.2015 בשעה 10:20 הוקלטה שיחה מס' 66, שהיא השיחה היחידה בה הוקלט העורר כשהוא משוחח עם אחד הליטאים (מאטיורי). מדובר בשיחה קצרה שבתחילתה שואל הליטאי את העורר אם הוא מדבר פולנית. לאחר מכן הליטאי אומר לעורר: "אני לא מצליח להשיג את אה... 'הרץ' שלנו [...] הוא היה אמור לענות בשמונה ועדיין לא עונה"; העורר עונה "אני אסיים עם מנהל חשבונות אני אתקשר אליו עכשיו". לטענת התביעה, 'הרץ' הוא הנאשם 1, שתפקידו היה לעבור בבתיים ולאסוף את הכסף, והדבר נלמד גם משיחה נוספת שהוקלטה באותו יום (ראו להלן). מנגד טען העורר, כי המשקל שיש לתת לשיחה זו הוא נמוך, שכן תוכנה לא הוטח בפניו ולא ניתנה לו הזדמנות לספק הסבר; לא ברור מיהו בר השיח הליטאי ומה תפקידו; והעובדה שהוקלטה רק שיחה אחת מחשידה עם גורם מליטא במשך חודש של האזנות סתר - דווקא מחלישה את התיזה בדבר המעורבות העמוקה של העורר בפרשה. העורר הוסיף וטען כי הוא לא מכיר את האדם ששוחח איתו, ולראיה, השאלה אם הוא דובר פולנית.

מסתבר כי 'הרץ' המדובר הוא אכן הנאשם 1, ואף העורר אינו מכחיש זאת (עמ' 11 ו-14 לערר). העובדה שהנאשם 1 מכונה 'רץ', בהתאם לתפקיד המיוחס לו בכתב האישום, תומכת בטענה כי העורר ידע במה דברים אמורים ויש בכך כדי לקשור אותו למסכת העבריינית. העורר מסר הסבר שלפיו הוא כלל לא ידע עם מי הוא משוחח (עמ' 14 לערר), אך קשה ליישב את ההסבר עם תוכן השיחה. לצד זאת, בשלב זה המשקל שיש לשיחה זו הוא מוגבל, ואין בה בהכרח כדי ללמד על תפקיד מרכזי של העורר בפרשה. בפרט יש לציין כי למרות שהעורר אמר לליטאי שהוא יתקשר ל'רץ', אין הוכחה שהוא אכן עשה זאת בפועל. המשיבה טענה כי הסיבה להיעדרה של שיחה מעין זו היא ניתוח שעבר הנאשם 1, אך יש לזכור שגם לא הוצגה שיחה ל'רץ' חלופי, כלומר אין הוכחה לכך שהעורר שילח אדם אחר לאסוף את כספי הסחיטה. כאמור, העורר נכון לאשר כי יש בראיות כדי להוכיח לכאורה מודעות או ידיעה שלו לנעשה, אך לא מעורבות שלו במעשים.

5. שיחה מס' 258: שיחה זו התקיימה בין העורר לבין הנאשם 3 באותו יום שבו התקיימה שיחה מס' 66, בשעה 19:38. נביא את חילופי הדברים הרלוונטיים:

"העורר: התקשרו היום, התלוננו, שאלו על 'הרץ' לא עונה

הנאשם 3: אה, כבר ענה! נשלח כבר, בינתיים שקט, מחר שוב, שוב יוצאים לקרב! הוא מתחיל לבכות לי על הכסף.

[...]

הנאשם 3: למה הוא לא יוצא? אני כל היום מצלצל אליו, מה אני צריך לבוא הביתה להעיר אותו? באמת אחלה פרוייקט, צריך רק להסתובב ולאסוף כספים. תעבור בקומות, תאסוף כסף כמו מפגר. מה לא ככה? והוא בכלל מתעסק עם דברים שלא ביקשו ממנו בכלל."

בחקירתו במשטרה הסביר העורר שהפרוייקט המדובר הוא "עבודות שפכטל וצבע בבית שמש" (חקירה מיום 16.2.2016 שורה 101; וחקירה מיום 1.2.2016, בעמ' 8), אך מדובר בטענה קלושה ובשים לב להקשר הדברים (גם לאור האמור לעיל בעניין 'הרץ') נראה, ולו לכאורה, כי מדובר ב"פרוייקט" מושא כתב האישום, וברור למדי שהעורר מעדכן את הנאשם 3 על השיחה שקיבל מליטא באותו בוקר. יחד עם זאת, גם שיחה זו איננה מסייעת לשפוך אור על תפקידו של העורר בפרשה, להבדיל מידיעתו על הנעשה סביבו. עוד יצוין כי חלק הארי של השיחה נסב סביב עסקי הבנייה.

6. שיחה מס' 51: העורר לא השתתף בשיחה זו, שהצדדים לה הם הנאשם 1 וגורם מליטא. במהלך השיחה אמר הנאשם 1: "אני אמרתי היום למקס עשר אחוז לא מספיק לי אני רוצה שישלמו לי יותר". לטענת המשיבה, "מקס" הוא כינויו של העורר (ששמו מקסים) ומכאן הוכחה לתפקידו המרכזי בפרשה. העורר מכחיש כי הוא אותו "מקס" אך אני סבור שגם לשיחה זו יש להעניק משקל מסוים כראיה לכאורה בעניין תפקידו של העורר בפרשה.

שמו של העורר הוזכר גם בשיחה מס' 6 שבה שוחח הנאשם 1 עם הנאשם 3 על מעשי הסחיטה, ובתוך כך אמר "במידה ומשהו - אני ישר מתקשר למקסים". העורר נשאל על כך בחקירתו מיום 16.2.2016, ותשובתו היתה: "אני בטוח שבשיחה מדובר על מקסים אבל לא עלי כי לא זכור לי מקרה כזה" (עמ' 5).

7. איסוף של הנאשם 1 ממעלות-תרשיחא: בתאריך 18.12.2015 פעל הנאשם 1 לאיסוף כספי הסחיטה במעלות-תרשיחא, אך אחד המקרים הסתבך והוא נאלץ להימלט ללא רכבו. העורר הגיע למקום ואסף את הנאשם 1. לטענתו של העורר, הוא עשה זאת כי הנאשם 1 סיפר לו שרכבו התקלקל, ברם מדובר באירוע שעשוי לקשור את העורר למסכת העבריינית, בפרט מאחר שכיום העורר מודה (גם אם בחצי פה) שהוא היה מודע למעשי הסחיטה (וזאת בניגוד לדבריו במשטרה; למשל, חקירה מיום 21.1.2016 שורה 221, חקירה מיום 10.2.2016 שורה 21). יחד עם זאת, גם במקרה זה העובדה שהעורר אסף את הנאשם 1 לא בהכרח מלמדת שהוא זה ששילח אותו למשימה.

8. דבריו של הנאשם 1: נדבך מרכזי בחומר הראייתי נגד העורר, מהווים דבריו של הנאשם 1 בתשאולים שנערכו לו. לשיטתה של התביעה, בדבריו חשף הנאשם 1 בפני החוקרים את ההיררכיה בין הנאשמים, ובין היתר סיפר לחוקריו כי העורר "גייס" אותו לבצע את העבירות, ותיאר את תפקידו של העורר כגורם מקשר בין הליטאים לבין ביצוע מעשי הסחיטה בפועל.

בערר נטען כי המשקל הראייתי שיש לייחס לאמירות אלה הוא נמוך ביותר. בא-כוח העורר הדגיש כי מדובר באמירות שנאמרו במסגרת תשאולים בלבד, והנאשם 1 לא חזר על כך במסגרת חקירותיו; חרף בקשותיו של העורר, לא נערך עימות בינו לבין הנאשם 1; הנאשם 1 לא מופיע ברשימת עדי התביעה ואינו כשר להעיד נגד שותפו לכתב אישום. מכל מקום נטען בערר, כי גם מתוך דבריו של הנאשם 1 בתשאולים מתעורר ספק לגבי מידת המעורבות של העורר בפרשה.

סוגיית קבילות אימרותיו של הנאשם 1 כראיות במשפט כרוכה בבירור מספר שאלות משפטיות הקשורות בעדותו כנגד שותפיו לאותו כתב אישום ובקבילות התשאול, ולשלמות התמונה נציין כי, כפי הנטען, מטעמו של הנאשם 1 הוגשה בקשה לערוך משפט זוטא. הרף הנדרש בנדון דידן הוא תשתית ראייתית לכאורית, היינו חומר ראיות גולמי שעשוי להוביל בסופו של ההליך להרשעתו של העורר (בש"פ 8087/95 זאדה נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(2) 133 (1996)). מקרה בעל קווי דמיון מסויימים לענייננו נדון בבש"פ 1572/05 זוארץ נ' מדינת ישראל (10.4.2005) (להלן: עניין זוארץ), והכלל שנקבע הוא כי "שאלת קבילותה של הראיה הגולמית במשפט נבחנת בהליך מעצר על פי רמת ההסתברות להפיכתה לקבילה במשפט עצמו" (שם, בפסקה 10). בעניין זוארץ נאמר כי בדרך כלל ההנחה היא שנאשם יעיד להגנתו במשפט, וכתוצאה מכך ניתן יהיה להגיש את הודעותיו במשטרה, אך תיתכנה גם נסיבות מיוחדות שבהן נסתרת הנחה זו. במקרה דנא, קשה להעריך כיום את הסיכויים לקבילות אימרותיו של הנאשם 1, שכן אין מדובר בהודעות וכלל לא ברור אם הוא אכן יעיד להגנתו במשפט, וכן לא הובהר אם בכוונת התביעה לבקש בהמשך לפצל את כתב האישום.

בנוסף, גם תוכן דבריו של הנאשם 1 איננו תמיד עקבי. כך למשל, בתשואל מיום 20.1.2016 הוא טען כי העורר היה קשור לכל מקרי הסחיטה החל מחודש יולי 2015 ו"הוא היה בעל הבית" (עמ' 47), אך בהקשר אחר הוא הטיח בחוקרים: "אתם לא מצאתם את העיקר, אתם לא הספקתם את העבודה, כולם פה חוץ מדימה לא שווים כלום, מקס בכלל כלום" (עמ' 39).

בשים לב לקשיים אלו, המשקל שיש להעניק כיום לאימרתיו של הנאשם 1 בתשואלים אינו ברור בשלב זה.

9. שיחות טלפון מליטא: במחצית השניה של חודש דצמבר 2015, קיבל העורר 18 שיחות טלפון שמקורן בליטא. לטענת העורר מדובר בשיחות תמימות בעסקי הבנייה, ואולם מקור השיחות הוא אותו מספר טלפון שממנו בוצעו השיחות לקורבנות הסחיטה, ומכאן מתחייבת המסקנה כי העורר עמד בקשר עם הליטאים. כאשר העורר נשאל על כך בחקירה הוא בחר שלא להשיב (חקירה מיום 4.2.2016 שורות 90-93). לנקודה זו יש חשיבות לא מבוטלת במסגרת מארג הראיות הלכאורי נגד העורר. בהקשר זה אציין כי העורר, בניגוד לאחרים, לא שמר על זכות השתיקה לאורך חקירותיו.

עוד יצוין כי במקרה אחד העורר העביר סכום של \$1,700 לליטא, לאיש קשר שפרטיו נמסרו לו על-ידי הנאשם 3. אירוע זה עשוי להשתלב היטב בתיזה המרשיעה ומתיישב גם עם האופן בו הציגה התביעה את ההיררכיה בין הנאשמים. לטענתו של העורר התשלום נעשה לטובת הנאשם 3 בגין עבודות בנייה שביצע, אך לא עלה בידי העורר להסביר מה פשר הסבת התשלום לזכותו של אדם שנמצא בליטא.

10. מסקנה לעניין ראיות לכאורה: העורר היה בקשר עסקי עם הנאשמים 1 ו-3 אך לצד זאת ידע על מעשיהם הפליליים לכאורה, ויש גם ראיות המצביעות על מעורבותו במסכת העבריינית המתוארת בכתב האישום. התרשמתי כי העורר לא סיפר בחקירותיו את כל הידוע לו, וחלקו בפרשה טרם התבהר. בשלב ראשוני זה, התשתית הראייתית שהונחה אכן מספיקה לשם מעצרו של העורר, בפרט נוכח ההצטברות של אינדיקציות שונות למעורבותו בפרשה, כמפורט לעיל. עם זאת, בשלב זה קיים קושי לבסס את הטיעון כי העורר שימש דמות מרכזית בפרשה, ויש בכך כדי להשפיע על האפשרות להורות על שחרורו לחלופת מעצר.

11. עילות מעצר וחלופת מעצר: אין בידי לקבל את טענותיו של העורר בעניין עילות המעצר, ואני סבור כי מן העורר נשקפת מסוכנות פוטנציאלית וכי קיים חשש לשיבוש מהלכי משפט מצידו, בשים לב לקשריו עם גורמים עברייניים. לעורר גם עבר פלילי, אך לא מכביד במיוחד (הרשעה משנת 2015 בעבירה של התנגדות למעצר בכוח בגינה נדון לחודש מאסר על תנאי וכן קנס; והרשעות קודמות בגין עבירות שבוצעו בשנים 2000-2003).

כאמור, שירות המבחן לא המליץ על שחרורו של העורר לחלופת מעצר. ההתרשמות השלילית של שירות המבחן מן העורר נבעה בעיקר מן "הפער שעולה בין חומרת האישומים המיוחסים לו כיום לאופן בו מציג באופן חיובי [את] אורח חייו והתנהלותו". אני סבור כי יש בהנמקה זו כדי לשלול מיניה וביה את האפשרות לשחרר את העורר לחלופת מעצר הולמת, אך בשים לב לעילות המעצר נדרשת חלופת מעצר הדוקה.

שיקול נוסף התומך בשחרור לחלופת מעצר הוא חלופה הזמן, מאחר שהעורר נתון במעצר מזה למעלה משבעה

חודשים, החלק בראיות המתייחס לעורר עצמו הוא מצומצם יחסית, וחלקו בפרשה אינו ברור, ומנגד, כתב האישום מונה למעלה מ-300 עדי תביעה וככל הנראה ההליך המשפטי צפוי להימשך עוד זמן רב (ראו בש"פ 621/10 דפס נ' מדינת ישראל, בפסקה 10 (31.1.2010)).

12. לפיכך, הערר מתקבל במובן זה שעניינו של העורר יוחזר לבית המשפט המחוזי כדי לבחון פעם נוספת את האפשרות להורות על שחרורו לחלופת מעצר, בתנאים ובמגבלות כפי שימצא בית המשפט המחוזי לנכון.

ניתנה היום, י"ד באב התשע"ו (18.8.2016).

ש ו פ ט
